TEISINGUMO TEISMO (antroji kolegija) SPRENDIMAS

2016 m. gruodžio 21 d.* [i]

„Prašymas priimti prejudicinį sprendimą – Elektroninių ryšių tinklai ir paslaugos – Direktyva 2002/22/EB – Universaliosios paslaugos – 12 ir 13 straipsniai – Įpareigojimų teikti universaliąsias paslaugas sąnaudų apskaičiavimas – 32 straipsnis – Sąnaudų, susijusių su papildomomis privalomosiomis paslaugomis, kompensavimas – Tiesioginis veikimas – SESV 107 straipsnio 1 dalis ir 108 straipsnio 3 dalis – Danijoje ir Grenlandijoje užtikrinamos gelbėjimo ir pagalbos jūroje paslaugos – Nacionalinės teisės aktai – Prašymo kompensuoti sąnaudas, susijusias su papildomomis privalomosiomis paslaugomis, pateikimas – Trijų mėnesių terminas – Lygiavertiškumo ir veiksmingumo principai“

Byloje C-327/15

dėl *Østre Landsret* (Rytų regiono apeliacinis teismas, Danija) 2015 m. birželio 26 d. nutartimi, kurią Teisingumo Teismas gavo 2015 m. liepos 2 d., pagal SESV 267 straipsnį pateikto prašymo priimti prejudicinį sprendimą byloje

TDC A/S

prieš

Teleklagenævnet,

Erhvervs- og Vækstministeriet

TEISINGUMO TEISMAS (antroji kolegija),

kurį sudaro kolegijos pirmininkas M. Ilešič, teisėjai A. Prechal, A. Rosas, C. Toader ir E. Jarašiūnas (pranešėjas),

generalinis advokatas N. Wahl,

posėdžio sekretorė C. Strömholm, administratorė,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį ir įvykus 2016 m. birželio 1 d. posėdžiui,

išnagrinėjęs pastabas, pateiktas:

– TDC A/S, atstovaujamos advokato O. Spiermann,

* Proceso kalba: danų.

– Danijos vyriausybės, atstovaujamos C. Thorning, padedamo advokato J. Pinborg,

– Europos Komisijos, atstovaujamos L. Nicolae, G. Conte ir M. Clausen,

atsižvelgęs į sprendimą, priimtą susipažinus su generalinio advokato nuomone, nagrinėti bylą be išvados,

priima šį

Sprendimą

1 Prašymas priimti prejudicinį sprendimą pateiktas dėl 2002 m. kovo 7 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2002/22/EB dėl universaliųjų paslaugų ir paslaugų gavėjų teisių, susijusių su elektroninių ryšių tinklais ir paslaugomis (Universaliųjų paslaugų direktyva) (OL L 108, 2002, p. 51; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 13 sk., 29 t., p. 367), 32 straipsnio išaiškinimo.

2 Šis prašymas pateiktas nagrinėjant TDC A/S ginčą su *Teleklagenævnet* (Skundų telekomunikacijų klausimais nagrinėjimo komisija, Danija) ir *Erhvervs- og Vækstministeriet* (Verslo reikalų ir ekonomikos augimo ministerija, Danija) dėl sprendimo atmesti kelis prašymus kompensuoti TDC patirtas sąnaudas, susijusias su papildomų privalomųjų paslaugų teikimu, ir prašymą leisti nukrypti nuo termino, numatyto tokiems kompensavimo prašymams pateikti.

Teisinis pagrindas

Sąjungos teisė

Universaliųjų paslaugų direktyva

3 Universaliųjų paslaugų direktyvos 4, 18, 19, 21, 23, 25 ir 26 konstatuojamosiose dalyse nurodyta:

„(4) Teikiant universaliąsias paslaugas <…>, kai kurios paslaugos kai kuriems galutiniams paslaugų gavėjams gali būti teikiamos skirtingomis nei rinkos kainomis. Tačiau kompensuojant įmonėms, paskirtoms teikti tokias paslaugas tokiomis aplinkybėmis, neturi būti iškraipoma konkurencija, jei paskirtosioms įmonėms kompensuojamos specifinės grynosios sąnaudos ir jei grynosios sąnaudos susigrąžinamos konkurencijos atžvilgiu neutraliu būdu.

<…>

(18) Tais atvejais, kai įrodoma, kad nuostolinga vykdyti universaliųjų paslaugų įpareigojimus arba kad grynosios sąnaudos viršija įprastas komercines normas, valstybės narės prireikus turėtų nustatyti tokių įpareigojimų grynųjų sąnaudų finansavimo mechanizmus. Svarbu užtikrinti, kad įpareigojimų teikti universaliąsias paslaugas grynosios sąnaudos būtų tinkamai apskaičiuojamos ir kad jų finansavimas kuo mažiau iškraipytų rinką bei įmonėms taikomas sąlygas ir neprieštarautų [SESV 107 ir 108] straipsniams.

(19) Apskaičiuojant universaliųjų paslaugų grynąsias sąnaudas, reikėtų tinkamai atsižvelgti į sąnaudas ir pajamas bei nematerialią naudą, kurią įmonė gauna teikdama universaliąsias paslaugas, bet tai neturėtų trukdyti siekti bendro tikslo – kad kainų struktūros turi atitikti sąnaudas. Įpareigojimų teikti universaliąsias paslaugas grynosios sąnaudos turėtų būti apskaičiuojamos skaidriai.

<…>

(21) <…> Bet kuris finansavimo mechanizmas turėtų užtikrinti, kad rinkos dalyviai prisideda tik prie universaliųjų paslaugų įpareigojimų finansavimo, o ne prie kitokios veiklos, tiesiogiai nesusijusios su universaliųjų paslaugų įpareigojimo nustatymu, finansavimo. <…>

<…>

(23) Įpareigojimų teikti universaliąsias paslaugas grynosios sąnaudos gali būti paskirstytos tarp visų ar tik tarp tam tikrų kategorijų įmonių. Valstybės narės turėtų užtikrinti, kad sąnaudų paskirstymo mechanizmas laikytųsi skaidrumo, mažiausio rinkos iškraipymo, proporcingumo ir nediskriminavimo principų. Mažiausias rinkos iškraipymas reiškia, kad sąnaudos turėtų būti susigrąžinamos [įnašai turėtų būti susigrąžinami] taip, kad galutiniams paslaugų gavėjams tenkančios finansinės prievolės būtų kuo mažesnės, pavyzdžiui, kuo plačiau paskirstant įnašus į sąnaudas [kuo plačiau paskirstant įnašus].

<…>

(25) <…> Valstybėms narėms neleidžiama rinkos dalyviams nustatyti finansinių įnašų, susijusių su priemonėmis, kurios nepriskiriamos universaliųjų paslaugų įpareigojimams. Atskiros valstybės narės gali taikyti specialias priemones (nepriskiriamas universaliųjų paslaugų įpareigojimų apimtį [apimčiai]) ir finansuoti jas pagal [Sąjungos] teisę, bet ne iš rinkos dalyvių surinktų įnašų.

(26) Veiksmingesnė konkurencija visose prieigos ir paslaugų rinkose suteikia paslaugų gavėjams didesnį pasirinkimą. Veiksmingos konkurencijos ir pasirinkimo lygis [Europos Sąjungoje] yra nevienodas, jis skiriasi ir pačiose valstybėse narėse tarp įvairių geografinių teritorijų ir prieigos bei paslaugų rinkų. <…> Dėl ekonominio efektyvumo ir socialinių priežasčių galutiniams paslaugų gavėjams taikomi tarifai turėtų atitikti paklausą ir sąnaudas, jei tai neiškraipo konkurencijos. <…> Siekti veiksmingos konkurencijos ir visuomeninių interesų, <…> galima tokiomis priemonėmis kaip didžiausių ar vidutinių kainų įvairiems geografiniams regionams nustatymas ar kitomis panašiomis priemonėmis, taip pat ne reglamentavimo pobūdžio priemonėmis, pavyzdžiui, viešai prieinamais mažmeninių tarifų lyginimais. Kad nacionalinės reguliavimo institucijos galėtų atlikti savo reguliavimo pareigas šioje srityje, įskaitant tarifų kontrolės taikymą, būtina, kad jos galėtų susipažinti su sąnaudų apskaitos informacija. <…>“

4 Universaliųjų paslaugų direktyvos 1 straipsnio „Taikymo sritis ir tikslai“ 2 dalyje nustatyta:

„Ši direktyva nustato galutinių paslaugų gavėjų teises ir viešai prieinamus elektroninių ryšių tinklus bei paslaugas teikiančių įmonių atitinkamus įpareigojimus. Siekdama užtikrinti universaliųjų paslaugų teikimą atviroje ir konkurencinėje rinkų aplinkoje, ši direktyva apibrėžia minimalų nustatytos kokybės paslaugų rinkinį, kuris yra prieinamas visiems galutiniams paslaugų gavėjams priimtinomis kainomis, atsižvelgiant į konkrečias nacionalines sąlygas ir neiškraipant konkurencijos. <…>“

5 Šios direktyvos 3 straipsnio „Universaliųjų paslaugų prieinamumas“ 2 dalis suformuluota taip:

„Valstybės narės, laikydamosi objektyvumo, skaidrumo, proporcingumo ir nediskriminavimo principų, nustato veiksmingiausią ir tinkamiausią būdą, kuris užtikrintų universaliųjų paslaugų įgyvendinimą. Jos stengiasi kuo labiau mažinti rinkos iškraipymus, ypač siekia, kad kainos ir kitos paslaugų teikimo sąlygos nesiskirtų nuo įprastų komercinių sąlygų, kartu saugodamos visuomenės interesus.“

6 Universaliųjų paslaugų direktyvos 8 straipsnio „Įmonių paskyrimas“ 2 dalyje numatyta:

„Skirdamos įmones universaliosioms paslaugoms teikti visoje teritorijoje ar jos dalyje, valstybės narės taiko veiksmingą, objektyvų, skaidrų ir nediskriminacinį mechanizmą, kad [pagal kurį] *a priori* gali būti paskirta bet kuri įmonė. Paskyrimo metodai užtikrina, kad universaliosios paslaugos bus teikiamos ekonominiu požiūriu efektyviai, ir jie gali būti naudojami kaip priemonė universaliųjų paslaugų įpareigojimų grynosioms sąnaudoms nustatyti pagal 12 straipsnį.“

7 Šios direktyvos 12 straipsnio „Įpareigojimų teikti universaliąsias paslaugas sąnaudų apskaičiavimas“ 1 dalyje nurodyta:

„Kai nacionalinės reguliavimo institucijos mano, kad 3–10 straipsniuose nurodytų universaliųjų paslaugų teikimas paskirtosioms įmonėms gali būti nepagrįstai didelė prievolė, jos apskaičiuoja universaliųjų paslaugų teikimo grynąsias sąnaudas.

Tuo tikslu nacionalinės reguliavimo institucijos:

a) pagal IV priedo A dalį apskaičiuoja universaliųjų paslaugų įpareigojimų grynąsias sąnaudas atsižvelgdamos į rinkos naudą, kurią gauna įmonė, paskirta teikti universaliąsias paslaugas; arba

b) pasinaudoja universaliųjų paslaugų teikimo grynosiomis sąnaudomis, kurios yra nustatytos taikant skyrimo mechanizmą pagal 8 straipsnio 2 dalį.“

8 Universaliųjų paslaugų direktyvos 13 straipsnio „Įpareigojimų teikti universaliąsias paslaugas finansavimas“ 1 dalyje nustatyta:

„Kai, remdamosi 12 straipsnyje nurodytu grynųjų sąnaudų apskaičiavimu, nacionalinės reguliavimo institucijos nustato, kad įmonei universaliosios paslaugos įpareigojimai yra nepagrįstai didelė prievolė, valstybės narės paskirtosios įmonės prašymu nusprendžia:

a) pradėti skaidriai taikyti tai įmonei nustatytų grynųjų sąnaudų kompensavimo iš viešųjų lėšų mechanizmą ir (arba)

b) paskirstyti universaliųjų paslaugų įpareigojimų grynąsias sąnaudas elektroninių ryšių tinklų ir paslaugų teikėjams.“

9 Universaliųjų paslaugų direktyvos 32 straipsnis „Papildomos privalomos[ios] paslaugos“ suformuluotas taip:

„Valstybės narės gali nuspręsti, kad papildomai prie paslaugų, teikiamų pagal II skyriuje apibrėžtus universaliųjų paslaugų įpareigojimus, jų teritorijoje būtų viešai prieinamos kitos paslaugos, bet tokiais

atvejais konkrečioms įmonėms negalima taikyti kompensacijų mechanizmo [negalima taikyti kompensacijų mechanizmo, grindžiamo konkrečių įmonių dalyvavimu].“

10 Universaliųjų paslaugų direktyvos IV priedo A dalyje numatyta:

„<…>

<…> Universaliųjų paslaugų įpareigojimų grynosios sąnaudos – tai [skirtumas tarp] paskirtosios įmonės grynosios sąnaudos [grynųjų sąnaudų], kai ji dirba teikdama universaliąsias paslaugas, ir jos grynosios sąnaudos [grynųjų sąnaudų], kai ji dirba tokių paslaugų neteikdama. <…> Reikia atkreipti dėmesį į tai, kad būtų teisingai apskaičiuotos sąnaudos, kurių paskirtoji įmonė būtų nusprendusi vengti, jei jai nebūtų nustatyti universaliųjų paslaugų įpareigojimai. <…>

<…>“

11 Universaliųjų paslaugų direktyvos IV priedo B dalyje numatytas įpareigojimų teikti universaliąsias paslaugas grynųjų sąnaudų susigrąžinimo mechanizmas.

Direktyva 2002/21/EB

12 2002 m. kovo 7 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2002/21/EB dėl elektroninių ryšių tinklų ir paslaugų bendrosios reguliavimo sistemos (Pagrindų direktyva) (OL L 108, 2002, p. 33; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 13 sk., 29 t., p. 349) 2 straipsnio j punktas suformuluotas taip:

„„universalioji paslauga“ – minimalus nurodytos kokybės paslaugų rinkinys, apibrėžtas Direktyvoje 2002/22/EB (Universaliųjų paslaugų direktyva), kuris prieinamas visiems paslaugų gavėjams, nepriklausomai nuo geografinės vietos ir, atsižvelgiant į specifines nacionalines sąlygas, prieinama kaina“.

Užjūrio asociacijos sprendimas

13 Grenlandija buvo įtraukta į 2001 m. lapkričio 27 d. Tarybos sprendimo 2001/822/EB dėl užjūrio šalių bei teritorijų ir Europos bendrijos asociacijos (Užjūrio asociacijos sprendimas) (OL L 314, 2001, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 11 sk., 38 t., p. 319) I A priede pateiktą Užjūrio šalių ir teritorijų (UŠT) sąrašą.

Sprendimas 2012/21/ES

14 Remiantis 2011 m. gruodžio 20 d. Komisijos sprendimo 2012/21/ES dėl Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 106 straipsnio 2 dalies taikymo valstybės pagalbai, kompensacijos už viešąją paslaugą forma skiriamai tam tikroms įmonėms, kurioms pavesta teikti visuotinės ekonominės svarbos paslaugas (OL L 7, 2012, p. 3), 12 straipsniu, šis sprendimas įsigaliojo 2012 m. sausio 31 d. Kaip matyti iš prašymo priimti prejudicinį sprendimą, atsižvelgiant į nagrinėjamų faktinių aplinkybių datą galima manyti, kad šis Komisijos sprendimas pagrindinėje byloje nagrinėjamam ginčui netaikomas.

Danijos teisė

15 Tuo metu, kai klostėsi pagrindinėje byloje nagrinėjamos faktinės aplinkybės, galiojusiame 2000 m. gegužės 31 d. *lov Nr. 418 om konkurrence- og forbrugerforhold på telemarkedet* (Įstatymas Nr. 418 dėl konkurencijos ir vartotojų klausimų telekomunikacijų rinkoje), iš dalies pakeistame 2007 m. birželio 28 d. *lovbekendtgørelse Nr. 780* (Kodifikavimo įstatymas Nr. 780) (toliau – Telekomunikacijų įstatymas), buvo įtvirtintos nuostatos, kuriomis į Danijos teisę perkelta Universaliųjų paslaugų direktyva.

16 Iš prašymo priimti prejudicinį sprendimą matyti, kad, remiantis Telekomunikacijų įstatymo 20 straipsniu, pagal šį įstatymą paskirtiems universaliųjų paslaugų teikėjams galėjo būti kompensuoti visi tinkamai pagrįsti nuostoliai, susiję su šio įstatymo 16 straipsnyje nurodytų paslaugų teikimu ir jiems nustatytu universaliųjų paslaugų įpareigojimu.

17 Kaip matyti iš prašymo priimti prejudicinį sprendimą, Telekomunikacijų įstatyme nebuvo nurodyta, kaip turi būti suprantama „visi tinkamai pagrįsti nuostoliai“, tačiau iš šio įstatymo parengiamųjų dokumentų aišku, kad su radijo dažniais grindžiamomis gelbėjimo ir pagalbos jūroje paslaugomis (toliau – gelbėjimo ir pagalbos jūroje paslaugos) susiję nuostoliai „turi būti įskaityti į galimą pelną už kitų paslaugų, susijusių su įmonės įpareigojimu teikti universaliąsias paslaugas, teikimą“. Galimus nuostolius, likusius atėmus pelną, pagal Telekomunikacijų įstatymą turėjo padengti rinkos dalyviai, jeigu šie nuostoliai susiję su paslaugų, reglamentuotų Universaliųjų paslaugų direktyvos II skyriuje, teikimu, ir valstybė, jeigu jie susiję su papildomų privalomųjų paslaugų teikimu pagal šio įstatymo 20 straipsnį.

18 Šios taisyklės, iš esmės identiškai suformuluotos, buvo perkeltos į 2011 m. kovo 3 d. *lov Nr. 169 om elektroniske kommunikationsnet og –tjenester* (Įstatymas Nr. 169 dėl elektroninių ryšių tinklų ir paslaugų). Tačiau, gavus Europos Komisijos oficialų pranešimą ir pagrįstą nuomonę, šis įstatymas buvo pakeistas 2012 m. kovo 31 d. *lov Nr. 250* (Įstatymas Nr. 250) ir jame nuo šiol numatyta galimybė kompensuoti nuostolius, atsiradusius po 2012 m. balandžio 1 d. teikiant gelbėjimo ir pagalbos jūroje paslaugas, neatėmus pelno, gauto teikiant kitas paslaugas, susijusias su įmonės įpareigojimu teikti universaliąsias paslaugas.

19 2008 m. birželio 26 d. Verslo reikalų ir ekonomikos augimo ministerija priėmė *bekendtgørelse Nr. 701 om forsyningspligtydelser* (Nutarimas Nr. 701 dėl įpareigojimo teikti universaliąsias paslaugas), kurio 30 straipsnis suformuluotas taip:

„Pateikdamas prašymą finansuoti nuostolius pagal Įstatymo dėl konkurencijos ir vartotojų klausimų telekomunikacijų rinkoje (žr. 2007 m. birželio 28 d. Kodifikavimo įstatymą Nr. 780) 20 straipsnį, universaliąsias paslaugas teikiantis operatorius turi pateikti *IT- og Telestyrelsen* [Nacionalinė informacinių technologijų ir telekomunikacijų tarnyba] [dabar – *Erhvervsstyrelsen*, Danijos verslo reikalų tarnyba] informaciją apie pasibaigusių finansinių metų nuostolius. <…>

2 dalis. Universaliąsias paslaugas teikiantis operatorius turi pateikti prašymą finansuoti praėjusio ataskaitinio laikotarpio nuostolius vėliausiai per tris mėnesius po metinės ataskaitos pateikimo *Erhvervs- og Selskabsstyrelsen* [Pramonės ir komercinių įmonių bei bendrovių direkcija]. <…>

3 dalis. [Nacionalinė informacinių technologijų ir telekomunikacijų tarnyba] per šešis mėnesius nuo informacijos, pateiktos universaliąsias paslaugas teikiančio operatoriaus ir nurodytos 1 dalyje, gavimo pateikia apskaičiavimus, kuriuose nustatyta, ar universaliąsias paslaugas teikiantis operatorius turi teisę į tai, kad jam būtų kompensuoti nuostoliai.“

Pagrindinė byla ir prejudiciniai klausimai

20 TDC, kurios ankstesnis pavadinimas – *Tele Danmark A/S*, iki jos privatizavimo 1997 m. buvo įmonė, kurios vienintelis akcininkas – Danijos valstybė. Danijoje ji yra pagrindinis operatorius elektroninių ryšių paslaugų sektoriuje.

21 Danijos valstybė šiai įmonei dar prieš jos privatizavimą pavedė Danijoje ir Grenlandijoje nemokamai užtikrinti gelbėjimo ir pagalbos jūroje paslaugas, leidžiančias laivams prašyti pagalbos nelaimės atveju. Privatizavus įmonę ši funkcija jai buvo palikta. TDC išlieka pagrindinė telekomunikacijų operatorė Danijoje ir joje savanoriškai siūlo Universaliųjų paslaugų direktyvos II skyriuje reglamentuotas paslaugas, be kita ko, bazines telefonijos paslaugas. Būdama bendrovė, paskirta vykdyti įpareigojimą teikti universaliąsias paslaugas, ji privalo siūlyti gelbėjimo ir pagalbos jūroje paslaugas Grenlandijoje ir joje nevykdo jokios kitos veiklos, išskyrus tą, kuri išplaukia iš įpareigojimo teikti universaliąsias paslaugas. Praktiškai gelbėjimo ir pagalbos jūroje paslaugas teikia *Tele Greenland A/S*, kuri priklauso autonominėms Grenlandijos valdžios institucijoms, o TDC tik padengia su tuo susijusias sąnaudas.

22 Remiantis Danijos teisės aktais, TDC negalėjo iš valstybės gauti sąnaudų, susijusių su gelbėjimo ir pagalbos jūroje paslaugų Danijoje ir Grenlandijoje teikimu, kompensacijos, nes bendrai ji gavo pelną teikdama paslaugas, susijusias su įpareigojimais teikti universaliąsias paslaugas ir papildomas privalomąsias paslaugas.

23 Remdamasi Universaliųjų paslaugų direktyva, TDC kelis kartus ginčijo Danijos teisės aktus, kaip juos aiškina Danijos valdžios institucijos, pagal kuriuos jai neleidžiama gauti minėtų sąnaudų kompensacijos. 2008 m. ji kreipėsi į Komisiją su prašymu išdėstyti poziciją dėl to, ar Danijos teisės aktai atitinka Universaliųjų paslaugų direktyvą. Komisijai, Danijos valdžios institucijoms ir TDC kelis kartus pasikeitus nuomonėmis, Komisija atitinkamai 2011 m. sausio 27 d. ir rugsėjo 29 d. išsiuntė Danijos Karalystei oficialų pranešimą ir pagrįstą nuomonę.

24 Tuomet Danijos Karalystė nusprendė pakeisti nagrinėjamus Danijos teisės aktus; dabar pagal juos numatyta, kad valstybė nuo šiol kompensuoja nuostolius, susidariusius po 2012 m. balandžio 1 d. teikiant gelbėjimo ir pagalbos jūroje paslaugas, neatėmus pelno, gauto teikiant kitas paslaugas, susijusias su įpareigojimu teikti universaliąsias paslaugas. Tačiau šie teisės aktai netaikomi laikotarpiui iki 2012 m. balandžio 1 d.

25 2011 m. liepos 29 d. TDC, remdamasi Sąjungos teise, paprašė sąnaudų, susijusių su gelbėjimo ir pagalbos jūroje paslaugų teikimu 2010 m., kompensacijos. 2011 m. rugsėjo 26 d. ši įmonė pateikė identiškus prašymus už 2007–2009 metus.

26 Tuo pačiu metu, kai vyko su minėta kompensacija susijusios procedūros, pradėtos Danijos valdžios institucijose, TDC paprašė Verslo reikalų ir ekonomikos augimo ministerijos leisti nukrypti nuo Nutarimo Nr. 701 dėl įpareigojimo teikti universaliąsias paslaugas 30 straipsnio 2 dalyje numatyto termino; pagal šią nuostatą bet kuris kompensacijos prašymas turi būti pateiktas vėliausiai per tris mėnesius po metinės ataskaitos pateikimo kompetentingai institucijai. Ši įmonė tvirtina nepaprašiusi šios kompensacijos laiku, nes pagal atitinkamus Danijos teisės aktus tuo metu neturėjo teisės į ją pretenduoti.

27 2011 m. lapkričio 2 d. Verslo reikalų ir ekonomikos augimo ministerija informavo TDC apie tai, kad atmetė prašymą taikyti išimtį.

28 2011 m. lapkričio 24 d. Danijos verslo reikalų tarnyba atmetė TDC prašymus dėl sąnaudų kompensacijos motyvuodama tuo, kad, viena vertus, su 2007 m. susijusiai reikalavimo teisei suėjo senatis, o terminas, per kurį toks prašymas gali būti pateiktas už 2008 ir 2009 m., pasibaigė, kita vertus, pagal tuo metu galiojusius Danijos teisės aktus nebuvo leidžiama tenkinti su 2010 m. susijusio kompensacijos prašymo, neatėmus pelno už paslaugas, susijusias su įpareigojimais teikti universaliąsias paslaugas, kaip jie suprantami pagal Universaliųjų paslaugų direktyvos II skyrių.

29 TDC apskundė šiuos sprendimus atmesti prašymus Skundų telekomunikacijų klausimais nagrinėjimo komisijai; ši komisija 2012 m. rugsėjo 17 d. sprendimu patvirtino atitinkamus sprendimus dėl su 2007–2009 m. susijusių kompensacijos prašymų. Dėl su 2007 m. susijusio kompensacijos prašymo ši komisija nusprendė, kad „prašymui suėjo senatis, nes trejų metų senaties terminas, per kurį TDC gali pareikšti teisę į kompensaciją, pradedamas skaičiuoti nuo tos dienos, kai TDC galėjo nustatyti galutinę savo teisių skaitinę išraišką ir pateikti prašymą“. Dėl su 2008 ir 2009 m. susijusių kompensacijos prašymų minėta komisija taip pat patvirtino Danijos valdžios institucijos priimtą sprendimą atmesti prašymus motyvuodama tuo, kad šie prašymai buvo pateikti pasibaigus Nutarimo Nr. 701 dėl įpareigojimo teikti universaliąsias paslaugas 30 straipsnio 2 dalyje numatytam trijų mėnesių terminui.

30 Dėl su 2010 m. susijusio kompensacijos prašymo Skundų telekomunikacijų klausimais nagrinėjimo komisija nutarė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui klausimus dėl Universaliųjų paslaugų direktyvos išaiškinimo. Tačiau 2014 m. spalio 9 d. Sprendime *TDC* (C-222/13, EU:C:2014:2265) Teisingumo Teismas konstatavo, kad neturi jurisdikcijos į juos atsakyti, nes ta valdžios institucija neturi teisės kreiptis į Teisingumo Teismą pagal SESV 267 straipsnį.

31 Tuo pačiu metu, kai vyko procedūra Skundų telekomunikacijų klausimais nagrinėjimo komisijoje, TDC 2012 m. lapkričio 13 d. *København byret* (Kopenhagos municipalinis teismas, Danija) pareiškė ieškinį dėl žalos, patirtos 2008 ir 2009 m. dėl klaidingo Universaliųjų paslaugų direktyvos perkėlimo į Danijos teisę, atlyginimo. Vėliau byla buvo perduota nagrinėti *Østre Landsret* (Rytų regiono apeliacinis teismas, Danija).

32 Be to, TDC pateikė *København byret* (Kopenhagos municipalinis teismas) skundą, kuriuo prašė panaikinti 2011 m. lapkričio 2 d. Verslo reikalų ir ekonomikos augimo ministerijos sprendimą atmesti šios įmonės prašymą taikyti išimtį minėtam terminui ir Skundų telekomunikacijų klausimais nagrinėjimo komisijos sprendimą dėl 2007–2009 m. Ši byla taip pat buvo perduota nagrinėti *Østre Landsret* (Rytų regiono apeliacinis teismas); pastarajam teismui kyla abejonių dėl Sąjungos teisės aiškinimo.

33 Šiomis aplinkybėmis *Østre Landsret* (Rytų regiono apeliacinis teismas) nutarė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui šiuos prejudicinius klausimus:

„1. Ar Universaliųjų paslaugų direktyva, visų pirma jos 32 straipsnis, draudžia valstybei narei nustatyti taisykles, pagal kurias įmonė neturi teisės į tai, kad valstybė narė konkrečiai padengtų grynąsias papildomų privalomųjų paslaugų teikimo sąnaudas, jeigu įmonės pelnas iš kitų paslaugų, susijusių su jos įpareigojimais teikti universaliąsias paslaugas pagal šios direktyvos II skyrių, viršija nuostolius, susijusius su papildomų privalomųjų paslaugų teikimu?

2. Ar Universaliųjų paslaugų direktyva draudžia valstybei narei nustatyti taisykles, kurios leistų įmonėms pateikti reikalavimą valstybei narei dėl grynųjų sąnaudų, patirtų teikiant papildomas privalomąsias paslaugas, kurių neapima šios direktyvos II skyrius, susigrąžinimo, tik jei grynosios sąnaudos būtų nepagrįstai didelė prievolė atitinkamoms įmonėms?

3. Jei į antrąjį klausimą būtų atsakyta neigiamai, ar valstybė narė gali nuspręsti, kad nėra nepagrįstai didelės prievolės, susijusios su papildomų privalomųjų paslaugų, kurių neapima šios direktyvos II skyrius, teikimu, jei įmonė apskritai gavo pelno iš visų šių paslaugų, dėl kurių jai taikomas įpareigojimas teikti universaliąsias paslaugas, teikimo, be kita ko, iš paslaugų, kurias ji būtų teikusi ir nebūdama universaliąsias paslaugas teikianti operatorė, teikimo?

4. Ar Universaliųjų paslaugų direktyva draudžia valstybei narei nustatyti taisykles, pagal kurias paskirtosios įmonės grynosios sąnaudos, susijusios su universaliųjų paslaugų teikimo įpareigojimu pagal šios direktyvos II skyrių, turi būti apskaičiuojamos kaip visų pajamų ir visų sąnaudų, susijusių su atitinkamų paslaugų teikimu, be kita ko, tų pajamų ir sąnaudų, kurių įmonė būtų turėjusi ir nebūdama universaliąsias paslaugas teikianti operatorė, skirtumas?

5. Jeigu aptariamos nacionalinės taisyklės (žr. pirmąjį–ketvirtąjį klausimus) taikomos papildomoms privalomosioms paslaugoms, kurios turi būti teikiamos ne tik Danijoje, bet ir Grenlandijoje, kuri pagal ESV sutarties II priedą yra užjūrio šalis ar teritorija, ar atsakymai į pirmąjį–ketvirtąjį klausimus taikomi ir tai įpareigojimo daliai, kuri susijusi su Grenlandija, kai įpareigojimą Danijos valdžios institucijos nustato Danijoje įsisteigusiai įmonei ir ta įmonė Grenlandijoje nevykdo kitos veiklos?

6. Kokią įtaką atsakymams į pirmąjį–penktąjį klausimus turi SESV 107 straipsnio 1 dalis, SESV 108 straipsnio 3 dalis ir <…> Sprendimas [2012/21]?

7. Kokią įtaką atsakymams į pirmąjį–penktąjį klausimus turi minimalaus konkurencijos iškraipymo principas, įtvirtintas, *inter alia*, Universaliųjų paslaugų direktyvos 1 straipsnio 2 dalyje, 3 straipsnio 2 dalyje, 4, 18, 23 ir 26 konstatuojamosiose dalyse ir IV priedo B dalyje?

8. Jei Universaliųjų paslaugų direktyvos nuostatos draudžia pirmajame, antrajame ir ketvirtajame klausimuose nurodytą nacionalinį teisinį reglamentavimą, ar šios nuostatos arba draudimai veikia tiesiogiai?

9. Į kokias konkrečias aplinkybes reikia atsižvelgti vertinant, ar nacionalinis prašymų pateikimo terminas, kaip antai aprašytasis [prašyme priimti prejudicinį sprendimą], ir jo taikymas atitinka Sąjungos teisėje įtvirtintus lojalumo, lygiavertiškumo ir veiksmingumo principus?“

Dėl prejudicinių klausimų

Dėl pirmojo, šeštojo ir septintojo klausimų

34 Pirmuoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia sužinoti, ar Universaliųjų paslaugų direktyvos nuostatos, visų pirma jos 32 straipsnis, turi būti aiškinamos taip, kad jos draudžia nacionalinės teisės normą, pagal kurią įmonė neturi teisės į tai,

kad valstybė narė kompensuotų grynąsias papildomų privalomųjų paslaugų teikimo sąnaudas, jeigu šios įmonės pelnas iš kitų paslaugų, susijusių su jos įpareigojimais teikti universaliąsias paslaugas, viršija nuostolius, susijusius su papildomų privalomųjų paslaugų teikimu.

35 Šiomis aplinkybėmis šeštuoju ir septintuoju klausimais prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės nori išsiaiškinti, kokią įtaką minėtos nuostatos aiškinimui turi Sąjungos taisyklės, susijusios su valstybės pagalba ir išplaukiančios iš SESV 107 straipsnio 1 dalies ir 108 straipsnio 3 dalies.

36 Kadangi prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo šeštajame ir septintajame klausimuose nurodytos Sąjungos taisyklės, susijusios su valstybės pagalba, taikytinos iš Universaliųjų paslaugų direktyvos išplaukiančių įpareigojimų įgyvendinimui ir, be kita ko, universaliųjų paslaugų ir papildomų privalomųjų paslaugų kompensacijų mechanizmams, šiuos du klausimus reikia nagrinėti kartu su pirmuoju.

37 Pirmiausia pažymėtina, kad Universaliųjų paslaugų direktyvoje apibrėžtos dvi paslaugų, kurias valstybės narės gali pavesti teikti paskirtosioms įmonėms, grupės, būtent, pirma, su įpareigojimais teikti universaliąsias paslaugas susijusios paslaugos, nurodytos šios direktyvos II skyriuje, ir, antra, minėtos direktyvos 32 straipsnyje nurodytos specifinės paslaugos.

38 Dėl su įpareigojimais teikti universaliąsias paslaugas susijusių paslaugų pažymėtina, kad, remiantis Universaliųjų paslaugų direktyvos 1 straipsnio 2 dalimi, šios direktyvos tikslas yra apibrėžti, kaip numatyta Direktyvos 2002/21 2 straipsnio j punkte, minimalų nustatytos kokybės paslaugų, kurios turi būti prieinamos visiems galutiniams paslaugų gavėjams priimtinomis kainomis atsižvelgiant į konkrečias nacionalines sąlygas ir neiškraipant konkurencijos, rinkinį. Šis minimalus universaliųjų paslaugų rinkinys apibrėžtas Universaliųjų paslaugų direktyvos II skyriuje.

39 Minėtos direktyvos 12 ir 13 straipsniuose ir IV priedo A dalyje įtvirtintos taisyklės, reglamentuojančios šios direktyvos II skyriuje numatytų įpareigojimų teikti universaliąsias paslaugas grynųjų sąnaudų apskaičiavimo ir šių įpareigojimų finansavimo mechanizmus.

40 Kiek tai susiję su specifinėmis paslaugomis, nesusijusiomis su įpareigojimais teikti universaliąsias paslaugas, pažymėtina, kad Universaliųjų paslaugų direktyvos 32 straipsnyje numatyta, jog valstybės narės gali nuspręsti, kad jų teritorijoje būtų viešai prieinamos papildomos privalomosios paslaugos, bet tokiu atveju negalima taikyti kompensacijų mechanizmo, grindžiamo konkrečių įmonių dalyvavimu.

41 Toliau konstatuotina, kad, skirtingai nuo Universaliųjų paslaugų direktyvos II skyriuje reglamentuotų universaliųjų paslaugų, šios direktyvos 32 straipsnyje nenumatyta papildomų privalomųjų paslaugų kompensacijų mechanizmo; jame tik reglamentuota, kad šioms paslaugoms negalima taikyti jokio kompensacijų mechanizmo, kuriame dalyvauja konkrečios įmonės. Todėl Universaliųjų paslaugų direktyvos 13 straipsnio 1 dalies b punkte numatytas finansavimo mechanizmas, leidžiantis šį dalyvavimą, negali būti išplėstas taip, kad apimtų tokias paslaugas (žr. 2015 m. birželio 11 d. Sprendimo *Base Company ir Mobistar*, C-1/14, EU:C:2015:378, 41 punktą).

42 Nagrinėjamu atveju, kaip priminta šio sprendimo 17 punkte, Danijos teisės aktuose buvo numatyta, kad galimus nuostolius turi padengti valstybė, jeigu jie susiję su papildomų privalomųjų paslaugų teikimu, tačiau tokie nuostoliai turi būti įskaityti į galimą pelną, gautą teikiant kitas paslaugas, susijusias su įmonės įpareigojimu teikti universaliąsias paslaugas.

43 Vis dėlto iš Universaliųjų paslaugų direktyvos 32 straipsnio matyti, kad įmonė, paskirta teikti papildomas privalomąsias paslaugas, neturi būti verčiama padengti su šių paslaugų teikimu susijusių sąnaudų. Iš tiesų, šioje nuostatoje numatyta, kad negalima taikyti kompensacijų mechanizmo, grindžiamo konkrečių įmonių dalyvavimu.

44 Dėl kompensacijų mechanizmo reikia pridurti, kad iš taisyklių, reglamentuojančių Universaliųjų paslaugų direktyvoje numatytų įpareigojimų teikti universaliąsias paslaugas grynųjų sąnaudų apskaičiavimo ir šių įpareigojimų finansavimo mechanizmus, matyti, jog veiklos, susijusios su universaliąja paslauga, ir veiklos, susijusios su kitomis paslaugų rūšimis, tarp kurių yra papildomos privalomosios paslaugos, apskaitą reikalaujama tvarkyti atskirai.

45 Universaliųjų paslaugų direktyvos 21 ir 25 konstatuojamosiose dalyse, be kita ko, nurodyta, kad bet kuris finansavimo mechanizmas turėtų užtikrinti, kad rinkos dalyviai prisideda tik prie universaliųjų paslaugų įpareigojimų finansavimo, o ne prie kitokios veiklos, tiesiogiai nesusijusios su universaliųjų paslaugų įpareigojimo nustatymu, finansavimo, ir kad valstybėms narėms neleidžiama rinkos dalyviams nustatyti finansinių įnašų, susijusių su priemonėmis, kurios nepriskiriamos universaliųjų paslaugų įpareigojimams. Universaliųjų paslaugų direktyvos 4 ir 18 konstatuojamosiose dalyse irgi iš esmės nurodyta, kad valstybės narės turi užtikrinti, jog paskirtosioms įmonėms būtų kompensuojamos „specifinės“ grynosios sąnaudos, patirtos dėl universaliųjų paslaugų teikimo.

46 Remiantis Universaliųjų paslaugų direktyvos 12 ir 13 straipsniais, siekiant nustatyti įmonei, paskirtai teikti universaliąsias paslaugas, galimai mokėtinos kompensacijos dydį, pirmiausia reikia apskaičiuoti įmonės, paskirtos teikti universaliąsias paslaugas, universaliųjų paslaugų įpareigojimo grynąsias sąnaudas, o paskui, kai nacionalinės reguliavimo institucijos konstatuoja, kad įmonei taikoma nepagrįstai didelė prievolė, jos nusprendžia skaidriai taikyti apskaičiuotų tos įmonės grynųjų sąnaudų kompensavimo iš valstybės lėšų mechanizmą ir (arba) paskirstyti universaliųjų paslaugų įpareigojimų grynąsias sąnaudas elektroninių ryšių tinklų ir paslaugų teikėjams (žr. 2015 m. spalio 6 d. Sprendimo *T-Mobile Czech Republic ir Vodafone Czech Republic*, C-508/14, EU:C:2015:657, 33 punktą).

47 Iš to matyti, kad kompensavimo tikslais universaliųjų paslaugų įpareigojimų grynosios sąnaudos turi būti atskirtos nuo papildomų privalomųjų paslaugų, kurių neapima šios direktyvos II skyrius, grynųjų sąnaudų.

48 Todėl Universaliųjų paslaugų direktyvoje numatyti kompensacijų mechanizmai, susiję, pirma, su universaliosiomis paslaugomis ir, antra, su papildomomis privalomosiomis paslaugomis, vieni nuo kitų nepriklauso, taigi teikiant kiekvieną iš šių paslaugų patirtų sąnaudų apskaita turi būti vedama atskirai siekiant užtikrinti, kad teikiant universaliąsias paslaugas gautos pajamos nebūtų įtrauktos apskaičiuojant papildomų privalomųjų paslaugų teikimo grynąsias sąnaudas ir kad nuo jų nepriklausytų kompensacijos už pastarųjų paslaugų teikimą skyrimas.

49 Galiausiai pažymėtina, kad reikalavimu atskirti apskaitą ne tik prisidedama prie universaliųjų paslaugų įpareigojimų finansavimo procedūros skaidrumo, kaip nurodyta Universaliųjų paslaugų direktyvos 19 konstatuojamojoje dalyje, bet ir leidžiama užtikrinti, kad universaliosios paslaugos

būtų finansuojamos konkurencijos požiūriu neutraliu būdu. Pagal Universaliųjų paslaugų direktyvos 18 konstatuojamąją dalį tokiu reikalavimu taip pat užtikrinama, kad universaliųjų paslaugų ir papildomų privalomųjų paslaugų finansavimas atitiktų Sąjungos taisykles, susijusias su valstybės pagalba.

50 Papildomų privalomųjų paslaugų, kaip ir universaliųjų paslaugų, teikimas priskirtinas bendrosios ekonominės svarbos paslaugai, kaip ji suprantama pagal SESV 106 straipsnio 2 dalį.

51 Valstybių narių skiriamos kompensacijos už bendrosios ekonominės svarbos paslaugos teikimą turi atitikti Sąjungos teisės aktų leidėjo SESV 107 ir 108 straipsniuose nustatytas taisykles.

52 Taigi tam, kad konkrečiu atveju tokia kompensacija nebūtų pripažįstama valstybės pagalba, turi būti tenkinamos tam tikros sąlygos (2003 m. liepos 24 d. Sprendimo *Altmark Trans ir Regierungspräsidium Magdeburg*, C-280/00, EU:C:2003:415, 88 punktas).

53 Pirma, įmonei tokios kompensacijos gavėjai turi būti iš tiesų pavesta vykdyti su viešąja paslauga susijusius įpareigojimus, o šie įpareigojimai turi būti aiškiai apibrėžti. Antra, kriterijai, kuriais remiantis apskaičiuojama kompensacija, turi būti iš anksto nustatyti objektyviai ir skaidriai, kad nebūtų suteikta ekonominė nauda, kuri galėtų sudaryti palankesnes sąlygas įmonei gavėjai, palyginti su konkuruojančiomis įmonėmis. Trečia, kompensacija negali viršyti to, kas būtina, siekiant padengti visas ar dalį sąnaudų, patirtų vykdant viešosios paslaugos įpareigojimus, atsižvelgiant į su tuo susijusias pajamas ir protingą pelną už šių įpareigojimų vykdymą. Ketvirta, minėta kompensacija turi būti nustatyta išanalizavus sąnaudas, kurių būtų patyrusi vidutinė tinkamai valdoma įmonė, turinti tinkamų priemonių, būtinų tam, kad galėtų tenkinti nustatytus su viešosiomis paslaugomis susijusius reikalavimus, atsižvelgiant į su tuo susijusias pajamas ir protingą pelną už šių įpareigojimų vykdymą (2003 m. liepos 24 d. Sprendimo *Altmark Trans ir Regierungspräsidium Magdeburg*, C-280/00, EU:C:2003:415, 89, 90, 92 ir 93 punktai ir 2010 m. birželio 10 d. Sprendimo *Fallimento Traghetti del Mediterraneo*, C-140/09, EU:C:2010:335, 37–40 punktai).

54 Be to, pažymėtina, kad pareigos atskirai tvarkyti apskaitą laikymasis leidžia išvengti dvigubo atsižvelgimo į pajamas, kurias įmonė gauna vykdydama universaliosios paslaugos teikimo įpareigojimus, pirma, apskaičiuojant įpareigojimo teikti universaliąsias paslaugas grynąsias sąnaudas, taigi ir šiuo pagrindu skiriamą kompensaciją, ir, antra, apskaičiuojant papildomų privalomųjų paslaugų teikimo grynąsias sąnaudas, taigi ir kompensaciją, mokamą už šias papildomas privalomąsias paslaugas. Tokie veiksmai iš tiesų reiškia, kad paslaugas teikiančiai įmonei tenka padengti papildomų privalomųjų paslaugų sąnaudas, o tai prieštarauja pačiam Universaliųjų paslaugų direktyvos 32 straipsnio tekstui.

55 Tai reiškia, kad papildomų privalomųjų paslaugų kompensacijų mechanizmas, pagal kurį atsižvelgiama į visas pajamas, kurias paskirtoji įmonė gauna teikdama kitas paslaugas, susijusias su jos įpareigojimais teikti universaliąsias paslaugas, prieštarauja Universaliųjų paslaugų direktyvai.

56 Atsižvelgiant į visa tai, kas išdėstyta, į pirmąjį, šeštąjį ir septintąjį klausimus reikia atsakyti, kad Universaliųjų paslaugų direktyvos nuostatos, visų pirma jos 32 straipsnis, turi būti aiškinamos taip, kad jos draudžia nacionalinės teisės normą, numatančią kompensacijų už papildomų privalomųjų paslaugų teikimą mechanizmą, pagal kurį įmonė neturi teisės į tai, kad valstybė narė

kompensuotų grynąsias papildomų privalomųjų paslaugų teikimo sąnaudas, jeigu šios įmonės pelnas iš kitų paslaugų, susijusių su jos įpareigojimais teikti universaliąsias paslaugas, viršija nuostolius, susijusius su šių papildomų privalomųjų paslaugų teikimu.

Dėl antrojo klausimo

57 Antruoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia sužinoti, ar Universaliųjų paslaugų direktyva turi būti aiškinama taip, kad ji draudžia nacionalinės teisės normą, pagal kurią įmonė, paskirta teikti papildomas privalomąsias paslaugas, turi teisę į tai, kad valstybė narė kompensuotų grynąsias šių paslaugų teikimo sąnaudas, tik jei šios sąnaudos yra nepagrįstai didelė prievolė šiai įmonei.

58 Kaip priminta šio sprendimo 46 punkte, su nepagrįstai didele prievole susijusi sąlyga tam, kad valstybė narė mokėtų kompensaciją, numatyta Universaliųjų paslaugų direktyvos nuostatose dėl įpareigojimų teikti universaliąsias paslaugas.

59 Universaliųjų paslaugų direktyvos 12 straipsnio 1 dalies pirmoje pastraipoje numatyta, kad kai nacionalinės reguliavimo institucijos mano, kad šios direktyvos 3–10 straipsniuose nurodytų universaliųjų paslaugų teikimas paskirtosioms įmonėms gali būti nepagrįstai didelė prievolė, jos apskaičiuoja universaliųjų paslaugų teikimo grynąsias sąnaudas.

60 Tačiau Universaliųjų paslaugų direktyvos nuostatos dėl įpareigojimų teikti universaliąsias paslaugas grynųjų sąnaudų apskaičiavimo mechanizmų ir šių įpareigojimų finansavimo, visų pirma šios direktyvos 12 straipsnio 1 dalis, papildomų privalomųjų paslaugų teikimui netaikomos.

61 Be to, kaip pažymėta šio sprendimo 43 punkte, iš Universaliųjų paslaugų direktyvos 32 straipsnio matyti, kad įmonė, paskirta teikti papildomas privalomąsias paslaugas, neturi padengti su šių paslaugų teikimu susijusių sąnaudų.

62 Remiantis nacionaline teisės norma, pagal kurią įmonė, paskirta teikti papildomas privalomąsias paslaugas, turi teisę į tai, kad valstybė narė kompensuotų grynąsias šių paslaugų teikimo sąnaudas, tik jei šios sąnaudos yra nepagrįstai didelė prievolė šiai įmonei, neatmetama galimybė, kad atitinkama įmonė turės pati padengti visas minėtų paslaugų sąnaudas ar jų dalį.

63 Todėl tai, kad valstybės narės skiriamos kompensacijos mokėjimui taikoma sąlyga, kad grynosios sąnaudos, patirtos teikiant papildomas privalomąsias paslaugas, paskirtajai įmonei turi būti nepagrįstai didelė prievolė, prieštarauja Universaliųjų paslaugų direktyvos 32 straipsniui.

64 Be to, kaip tvirtina Komisija, jeigu būtų leidžiama kompensacijos už papildomų privalomųjų paslaugų teikimą mokėjimą susieti su tų pačių reikalavimų, kurie pateikti Universaliųjų paslaugų direktyvos II skyriuje, laikymusi, tai reikštų, kad valstybėms narėms vienašališkai leidžiama išplėsti su universaliųjų paslaugų įpareigojimais susijusių taisyklių taikymo sritį taip, kad ji apimtų ir papildomas privalomąsias paslaugas, o tai prieštarautų šios direktyvos tikslui, nustatytam jos 1 straipsnio 2 dalyje, apibrėžti minimalų nustatytos kokybės paslaugų rinkinį, kuris turi būti prieinamas visiems galutiniams paslaugų gavėjams Sąjungoje.

65 Atsižvelgiant į visa tai, kas išdėstyta, į antrąjį klausimą reikia atsakyti, kad Universaliųjų paslaugų direktyva turi būti aiškinama taip, kad ji draudžia nacionalinės teisės normą, pagal kurią įmonė, paskirta teikti papildomas privalomąsias paslaugas, turi teisę į tai, kad valstybė narė kompensuotų grynąsias šių paslaugų teikimo sąnaudas, tik jei šios sąnaudos yra nepagrįstai didelė prievolė šiai įmonei.

Dėl trečiojo klausimo

66 Atsižvelgiant į atsakymą į antrąjį klausimą, į trečiąjį klausimą atsakyti nereikia.

Dėl ketvirtojo klausimo

67 Ketvirtuoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia sužinoti, ar Universaliųjų paslaugų direktyva turi būti aiškinama taip, kad ji draudžia nacionalinės teisės normą, pagal kurią įmonės, paskirtos vykdyti universaliųjų paslaugų teikimo įpareigojimą, grynosios sąnaudos išplaukia iš visų pajamų ir visų sąnaudų, susijusių su šių paslaugų teikimu, įskaitant pajamas ir sąnaudas, kurios įmonei taip pat būtų tekusios, jei ji nebūtų buvusi universaliąsias paslaugas teikianti operatorė, skirtumo.

68 Šiuo klausimu primintina, kad nacionalinės reguliavimo institucijos turi nustatyti ir apskaičiuoti universaliųjų paslaugų įpareigojimo grynąsias sąnaudas pagal Universaliųjų paslaugų direktyvos 12 straipsnį ir IV priedo A dalį.

69 Remiantis Universaliųjų paslaugų direktyvos 12 straipsnio 1 dalies antros pastraipos a ir b punktais, apskaičiuodamos universaliųjų paslaugų įpareigojimų grynąsias sąnaudas, nacionalinės reguliavimo institucijos pagal šios direktyvos IV priedo A dalyje pateiktas nuorodas atsižvelgia į komercinę naudą, kurią gauna įmonė, paskirta teikti universaliąsias paslaugas, arba pasinaudoja universaliųjų paslaugų teikimo grynosiomis sąnaudomis, kurios nustatytos taikant skyrimo mechanizmą pagal šios direktyvos 8 straipsnio 2 dalį. Pastarojoje nuostatoje numatyta, jog paskyrimo metodai užtikrina, kad universaliosios paslaugos bus teikiamos ekonominiu požiūriu efektyviai, ir jie gali būti naudojami kaip priemonė universaliųjų paslaugų įpareigojimų grynosioms sąnaudoms nustatyti pagal minėtos direktyvos 12 straipsnį.

70 Universaliųjų paslaugų direktyvos IV priedo A dalies antroje pastraipoje numatyta, kad universaliųjų paslaugų įpareigojimų grynosios sąnaudos – tai paskirtosios įmonės grynųjų sąnaudų, kai ji teikia universaliąsias paslaugas, ir jos grynųjų sąnaudų, kai ji tokių paslaugų neteikia, skirtumas.

71 Iš visų šių nuostatų matyti, kad universaliųjų paslaugų teikimo grynosios sąnaudos – tai paskirtosios įmonės patirtų grynųjų sąnaudų, kai ji teikia universaliąsias paslaugas, ir grynųjų sąnaudų, kai ji tokių paslaugų neteikia, skirtumas. Todėl universaliųjų paslaugų teikimo grynosios sąnaudos negali išplaukti iš visų pajamų ir visų sąnaudų, susijusių su minėtu teikimu, skirtumo.

72 Atsižvelgiant į visa tai, kas išdėstyta, į ketvirtąjį klausimą reikia atsakyti, kad Universaliųjų paslaugų direktyva turi būti aiškinama taip, kad ji draudžia nacionalinės teisės normą, pagal kurią įmonės, paskirtos vykdyti universaliųjų paslaugų teikimo įpareigojimą, grynosios sąnaudos išplaukia iš visų pajamų ir visų sąnaudų, susijusių su šių paslaugų teikimu, įskaitant pajamas ir sąnaudas, kurios įmonei taip pat būtų tekusios, jei ji nebūtų buvusi universaliąsias paslaugas teikianti operatorė, skirtumo.

Dėl penktojo klausimo

73 Penktuoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia sužinoti, ar tokiomis kaip pagrindinės bylos aplinkybėmis tai, kad įmonė, kuriai pavesta teikti papildomas privalomąsias paslaugas, kaip jos suprantamos pagal Universaliųjų paslaugų direktyvos 32 straipsnį, jas teikia ne tik Danijos, bet ir Grenlandijos teritorijoje, turi įtakos šios direktyvos nuostatų aiškinimui.

74 Pirmiausia reikia priminti, kad ESS 52 straipsnio pirmoje pastraipoje numatyta, kad Sutartys taikomos valstybėms narėms, o antroje pastraipoje – kad teritorinė Sutarčių taikymo sritis patikslinta SESV 355 straipsnyje.

75 SESV 355 straipsnio 2 punkte nustatyta, kad UŠT, kurios išvardytos ESV sutarties II priede pateiktame sąraše, taikomas specialus asociacijos režimas, kuris apibrėžtas šios sutarties ketvirtojoje dalyje, t. y. SESV 198–203 straipsniuose, ir kurio išsamios taisyklės ir tvarka, kaip nurodyta SESV 203 straipsnyje, nustatomos Europos Sąjungos Tarybos priimtomis nuostatomis.

76 Konstatuotina, kad Grenlandija įtraukta į šį sąrašą, dėl to pagal SESV 204 straipsnį jai taikomas šis specialus režimas, apibrėžtas SESV 198–203 straipsniuose, nepažeidžiant Grenlandijai taikomų specialiųjų nuostatų, išdėstytų prie Sutarčių pridėtame Protokole (Nr. 34) dėl Grenlandijai skirtų specialių priemonių.

77 Šiuo klausimu Teisingumo Teismas jau yra nusprendęs, kad specialaus asociacijos režimo tarp Sąjungos ir UŠT buvimas lemia tai, kad, jei nėra aiškios nuorodos, bendrosios ESV sutarties nuostatos, t. y. tos, kurių minėtos Sutarties ketvirtojoje dalyje nėra, UŠT netaikomos (šiuo klausimu žr. 1999 m. sausio 28 d. Sprendimo *van der Kooy*, C-181/97, EU:C:1999:32, 36 ir 37 punktus ir 2014 m. birželio 5 d. Sprendimo *X ir TBG*, C-24/12 ir C-27/12, EU:C:2014:1385, 45 punktą ir jame nurodytą teismo praktiką).

78 Nagrinėjamu atveju primintina, kad prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo pirmasis–ketvirtasis klausimai susiję su Universaliųjų paslaugų direktyvos, kurios teisinis pagrindas – SESV 114 straipsnis, nuostatų išaiškinimu.

79 Tačiau nei ESV sutarties ketvirtojoje dalyje, nei Užjūrio asociacijos sprendime, priimtame pagal šią Sutarties dalį, nėra nuorodos į SESV 114 straipsnį.

80 Šiomis aplinkybėmis konstatuotina, kad Universaliųjų paslaugų direktyvos nuostatos Grenlandijai netaikomos.

81 Todėl, kadangi Danijos valstybė pavedė TDC užtikrinti gelbėjimo ir pagalbos jūroje paslaugas, tai, kad šiai įmonei pavesta užtikrinti minėtų paslaugų teikimą ir Danijoje, ir Grenlandijoje, neturi įtakos Universaliųjų paslaugų direktyvos nuostatų aiškinimui.

82 Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, į penktąjį klausimą reikia atsakyti, kad tokiomis kaip pagrindinės bylos aplinkybėmis tai, kad įmonė, kuriai pavesta teikti papildomas privalomąsias paslaugas, kaip jos suprantamos pagal 32 straipsnį, jas teikia ne tik Danijos, bet ir Grenlandijos teritorijoje, neturi įtakos šios direktyvos nuostatų aiškinimui.

Dėl aštuntojo klausimo

83 Aštuntuoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės teiraujasi, ar Universaliųjų paslaugų direktyvos 32 straipsnis turi būti aiškinamas taip, kad jis veikia tiesiogiai.

84 Iš nusistovėjusios Teisingumo Teismo praktikos matyti, kad visais atvejais, kai direktyvos nuostatos savo turiniu yra besąlygiškos ir pakankamai tikslios, asmenys gali jomis remtis nacionaliniuose teismuose prieš valstybę narę, jeigu ji per nustatytą terminą neperkėlė direktyvos į nacionalinę teisę arba perkėlė ją netinkamai (2012 m. sausio 24 d. Sprendimo *Dominguez*, C-282/10, EU:C:2012:33, 33 punktas ir jame nurodyta teismo praktika ir 2015 m. spalio 6 d. Sprendimo *T-Mobile Czech Republic ir Vodafone Czech Republic*, C-508/14, EU:C:2015:657, 52 punktas ir jame nurodyta teismo praktika).

85 Universaliųjų paslaugų direktyvos 32 straipsnyje valstybėms narėms draudžiama nustatyti, kad sektoriaus įmonės, tarp kurių yra paskirtoji įmonė, padengia visas su papildomų privalomųjų paslaugų teikimu susijusias sąnaudas ar jų dalį.

86 Ši nuostata suformuluota pakankamai tiksliai ir besąlygiškai, kad šis draudimas veiktų tiesiogiai.

87 Todėl į aštuntąjį klausimą reikia atsakyti, kad Universaliųjų paslaugų direktyvos 32 straipsnis turi būti aiškinamas taip, kad jis veikia tiesiogiai tiek, kiek juo valstybėms narėms draudžiama nustatyti, jog įmonė, kuriai pavesta teikti papildomas privalomąsias paslaugas, padengia visas su šiuo teikimu susijusias sąnaudas ar jų dalį.

Dėl devintojo klausimo

88 Devintuoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia sužinoti, ar lojalumo, lygiavertiškumo ir veiksmingumo principai turi būti aiškinami taip, kad jie draudžia nacionalinės teisės normą, kaip antai nagrinėjamą pagrindinėje byloje, pagal kurią operatoriui, kuriam pavesta teikti universaliąsias paslaugas, nustatomas trijų mėnesių terminas prašymui kompensuoti praėjusio ataskaitinio laikotarpio nuostolius pateikti, skaičiuojant nuo šiam operatoriui nustatyto termino pateikti metinę ataskaitą kompetentingai nacionalinei institucijai pasibaigimo.

89 Šiuo klausimu pažymėtina, kad toks terminas yra procesinė sąlyga teikiant prašymą, skirtą užtikrinti naudojimąsi teise, kurią suinteresuotasis asmuo kildina iš Sąjungos teisės, t. y. teise į kompensaciją už universaliųjų paslaugų teikimą.

90 Nesant Sąjungos teisės aktuose nustatytų taisyklių dėl Danijai taikytinų procesinių reikalavimų, susijusių su prašymų kompensuoti nuostolius, patirtus teikiant universaliąsias paslaugas, pateikimu ir nagrinėjimu, ši valstybė narė, vadovaudamasi šiuo metu ESS 4 straipsnio 3 dalyje nustatytu lojalaus bendradarbiavimo principu, savo nacionalinėje teisinėje sistemoje turi reglamentuoti šiuos reikalavimus taip, kad, pirma, šie reikalavimai nebūtų mažiau palankūs nei taikomi panašioms vidaus situacijoms (lygiavertiškumo principas) ir, antra, dėl jų naudojimasis pagal Sąjungos teisę suteikiamomis teisėmis netaptų praktiškai neįmanomas arba pernelyg sudėtingas (veiksmingumo principas) (šiuo klausimu žr. 2013 m. birželio 27 d. Sprendimo *Agrokonsulting*, C-93/12, EU:C:2013:432, 36 punktą ir jame nurodytą teismo praktiką ir 2016 m. spalio 20 d. Sprendimo *Danqua*, C-429/15, EU:C:2016:789, 29 punktą ir jame nurodytą teismo praktiką).

91 Būtent šių dviejų principų atžvilgiu reikia išnagrinėti prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo devintąjį klausimą.

92 Dėl lygiavertiškumo principo primintina, jog pagal šį principą reikalaujama, kad nacionalinė norma būtų vienodai taikoma tiek Sąjungos, tiek nacionaline teise grindžiamoms procedūroms (2016 m. spalio 20 d. Sprendimo *Danqua*, C-429/15, EU:C:2016:789, 30 punktas ir jame nurodyta teismo praktika).

93 Siekdamas nustatyti, ar pagrindinėje byloje laikomasi lygiavertiškumo principo, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, kuris tiesiogiai žino procesinius reikalavimus, skirtus iš Sąjungos teisės kylančių asmens teisių apsaugai nacionalinėje teisėje užtikrinti, turi patikrinti, ar tie reikalavimai atitinka šį principą (šiuo klausimu žr. 2011 m. rugsėjo 8 d. Sprendimo *Rosado Santana*, C-177/10, EU:C:2011:557, 90 punktą ir jame nurodytą teismo praktiką).

94 Pagrindinėje byloje, kaip teigia Danijos vyriausybė, Nutarimo Nr. 701 dėl įpareigojimo teikti universaliąsias paslaugas 30 straipsnio 2 dalyje numatytas terminas yra visiems universaliųjų paslaugų teikėjams numatytas bendrasis terminas, vienodai taikomas kompensacijos prašymų, grindžiamų Danijos arba Sąjungos teise, pateikimui. Tačiau TDC iš esmės teigia, kad minėtas terminas buvo nustatytas tik prašymų kompensuoti nuostolius, patirtus teikiant papildomas privalomąsias paslaugas, pateikimui.

95 Atsižvelgiant į šiuos skirtumus, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas turės patikrinti, ar Nutarimo Nr. 701 dėl įpareigojimo teikti universaliąsias paslaugas 30 straipsnio 2 dalyje numatytas terminas nėra mažiau palankus už tą, kuris numatytas nacionalinėje teisėje dėl analogiškų prašymų.

96 Dėl veiksmingumo principo pažymėtina, kad, kaip priminta šio sprendimo 90 punkte, nacionalinė procesinės teisės norma, kaip antai nagrinėjama pagrindinėje byloje, neturi būti tokia, kad dėl jos taptų praktiškai neįmanoma arba pernelyg sudėtinga pasinaudoti teisėmis, kurias suteikia Sąjungos teisės aktai.

97 Šiuo klausimu pažymėtina, kad Teisingumo Teismas jau yra nusprendęs, jog kiekvienas atvejis, kai kyla klausimas, ar dėl nacionalinės procesinės teisės nuostatos Sąjungos teisę taikyti tampa neįmanoma arba pernelyg sudėtinga, turi būti nagrinėjamas atsižvelgiant į šios nuostatos vietą visame procese, į proceso eigą ir jo ypatumus įvairiose nacionalinėse institucijose. Žvelgiant iš šios perspektyvos, prireikus būtina, be kita ko, atsižvelgti į teisės į gynybą apsaugą, teisinio saugumo principą ir tinkamą proceso eigą (šiuo klausimu žr. 2010 m. liepos 8 d. Sprendimo *Bulicke*, C-246/09, EU:C:2010:418, 35 punktą ir jame nurodytą teismo praktiką; 2011 m. rugsėjo 8 d. Sprendimo *Rosado Santana*, C-177/10, EU:C:2011:557, 92 punktą ir 2016 m. spalio 20 d. Sprendimo *Danqua*, C-429/15, EU:C:2016:789, 42 punktą ir jame nurodytą teismo praktiką).

98 Pagal nusistovėjusią teismo praktiką senaties terminų nustatymas iš esmės atitinka veiksmingumo reikalavimą, nes taip taikomas pagrindinis teisinio saugumo principas, kuriuo saugomas ir suinteresuotasis asmuo, ir atitinkama valdžios institucija. Iš tiesų dėl tokių senaties terminų iš principo negali tapti praktiškai neįmanoma arba pernelyg sudėtinga naudotis pagal Sąjungos teisę suteikiamomis teisėmis. Tačiau, kiek tai susiję su nacionalinės teisės aktais, patenkančiais į Sąjungos teisės aktų taikymo sritį, valstybės narės turi nustatyti terminus atsižvelgdamos, be kita ko, į tai, kokią svarbą suinteresuotiesiems asmenims turės priimsimi sprendimai, į procedūrų ir taikytinų teisės aktų sudėtingumą, į asmenų, kuriems jie gali būti skirti, skaičių ir į kitus viešuosius ar privačius interesus, į kuriuos turi būti atsižvelgta. Laikydamosi šios sąlygos,

valstybės narės gali numatyti ilgesnius arba trumpesnius terminus (šiuo klausimu žr. 2010 m. balandžio 15 d. Sprendimo *Barth*, C-542/08, EU:C:2010:193, 28 punktą ir jame nurodytą teismo praktiką; 2010 m. liepos 8 d. Sprendimo *Bulicke*, C-246/09, EU:C:2010:418, 36 punktą ir jame nurodytą teismo praktiką ir 2016 m. spalio 20 d. Sprendimo *Danqua*, C-429/15, EU:C:2016:789, 44 punktą ir jame nurodytą teismo praktiką).

99 Nacionalinės teisės norma, numatanti trijų mėnesių terminą prašymui kompensuoti praėjusio ataskaitinio laikotarpio nuostolius pateikti, skaičiuojant nuo šiam operatoriui nustatyto termino pateikti metinę ataskaitą kompetentingai nacionalinei institucijai pasibaigimo, iš pirmo žvilgsnio neatrodo neatitinkanti veiksmingumo principo.

100 Tačiau TDC mano, kad situacija pagrindinėje byloje yra panaši į nagrinėtą byloje, kurioje buvo priimtas 1991 m. liepos 25 d. Sprendimas *Emmott* (C-208/90, EU:C:1991:333), nes Danijos teisė ir tai, kaip ją aiškina Danijos kompetentingos institucijos, nesuteikia jai jokios galimybės gauti nuostolių, patirtų teikiant gelbėjimo ir pagalbos jūroje paslaugas, kompensaciją. Ji pažymi, kad tuo metu, kai buvo priimtas Nutarimas Nr. 701 dėl įpareigojimo teikti universaliąsias paslaugas, kuriame numatytas trijų mėnesių terminas kompensacijos prašymui pateikti, šios valdžios institucijos žinojo, kad Universaliųjų paslaugų direktyva į Danijos teisę perkelta netinkamai.

101 Savo ruožtu Danijos vyriausybė teigia, kad bendrovei TDC nebuvo nei neįmanoma, nei pernelyg sudėtinga pateikti kompensacijos prašymą ir šiuo klausimu nurodyti, jog šis prašymas tiesiogiai grindžiamas Universaliųjų paslaugų direktyvos nuostatomis. Jos manymu, tai patvirtina aplinkybė, kad TDC kompensacijos prašymą už 2010 m. pateikė per nustatytą terminą ir pareiškė savo teisę į kompensaciją nacionaliniuose teismuose. Todėl ši vyriausybė mano, kad pagrindinės bylos aplinkybės nepanašios į tas, dėl kurių priimtas 1991 m. liepos 25 d. Sprendimas *Emmott* (C-208/90, EU:C:1991:333).

102 Šiuo klausimu pažymėtina, jog Teisingumo Teismas yra nusprendęs, kad iki teisingo direktyvos perkėlimo dienos įsipareigojimų nevykdanti valstybė narė negali remtis tuo, kad privataus asmens jai pareikštas ieškinys dėl šios direktyvos nuostatomis jam suteiktų teisių apsaugos yra pateiktas per vėlai, ir kad terminas pareikšti ieškinį pagal nacionalinę teisę gali prasidėti tik nuo tos dienos (žr. 1991 m. liepos 25 d. Sprendimo *Emmott*, C-208/90, EU:C:1991:333, 23 punktą).

103 Tačiau, remiantis po 1991 m. liepos 25 d. Sprendimo *Emmot* (C-208/90, EU:C:1991:333) nusistovėjusia Teisingumo Teismo praktika, Teisingumo Teismas pripažino, kad įsipareigojimų neįvykdžiusi valstybė narė gali remtis ieškiniams taikomais naikinamaisiais terminais, net jei prašymų pateikimo dieną ji dar nebuvo tinkamai perkėlusi atitinkamos direktyvos, nurodydamas, kad minėtame 1991 m. liepos 25 d. Sprendime *Emmot* (C-208/90, EU:C:1991:333) padarytos išvados pateisinamos specifinėmis šios bylos aplinkybėmis, kai dėl naikinamojo termino iš ieškovo pagrindinėje byloje buvo visiškai atimta galimybė pasinaudoti teise pagal direktyvą (šiuo klausimu žr. 2011 m. gegužės 19 d. Sprendimo *Iaia ir kt.*, C-452/09, EU:C:2011:323, 19 punktą ir 2011 m. rugsėjo 8 d. Sprendimo *Q-Beef ir Bosschaert*, C-89/10 ir C-96/10, EU:C:2011:555, 50 punktą ir jame nurodytą teismo praktiką).

104 Šiuo klausimu Teisingumo Teismas pažymėjo, kad pagal Sąjungos teisę nacionalinės valdžios institucijoms draudžiama remtis protingo senaties termino pasibaigimu tik tuomet, jei dėl jų elgesio, egzistuojant naikinamosios senaties terminui, iš asmens buvo visiškai atimta galimybė pasinaudoti teisėmis nacionaliniuose teismuose (2011 m. rugsėjo 8 d. Sprendimo *Q-Beef ir Bosschaert*, C-89/10 ir C-96/10, EU:C:2011:555, 51 punktas ir jame nurodyta teismo praktika).

105 Nagrinėjamu atveju iš Teisingumo Teismui pateiktos informacijos nematyti, kad Nutarimo Nr. 701 dėl įpareigojimo teikti universaliąsias paslaugas 30 straipsnio 2 dalyje numatyto trijų mėnesių termino nesilaikymas būtų iš TDC atėmęs bet kokią galimybę pasinaudoti savo teise į sąnaudų, susijusių su gelbėjimo ir pagalbos jūroje paslaugų teikimu, kompensaciją kompetentingose Danijos institucijose, įskaitant nacionalinius teismus, o tai turi patikrinti prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas.

106 Kadangi Teisingumo Teismui nebuvo nurodyta ypatingų aplinkybių, negalima daryti išvados, kad dėl šios Nutarimo Nr. 701 dėl įpareigojimo teikti universaliąsias paslaugas nuostatos gali tapti praktiškai neįmanoma arba pernelyg sudėtinga pasinaudoti teisėmis, kurias suteikia Sąjungos teisė.

107 Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, į devintąjį klausimą reikia atsakyti, kad lojalumo, lygiavertiškumo ir veiksmingumo principai turi būti aiškinami taip, kad jie nedraudžia nacionalinės teisės normos, kaip antai nagrinėjamos pagrindinėje byloje, pagal kurią operatoriui, kuriam pavesta teikti universaliąsias paslaugas, nustatomas trijų mėnesių terminas prašymui kompensuoti praėjusio ataskaitinio laikotarpio nuostolius pateikti, skaičiuojant nuo šiam operatoriui nustatyto termino pateikti metinę ataskaitą kompetentingai nacionalinei institucijai pasibaigimo, su sąlyga, kad šis terminas nėra mažiau palankus už tą, kuris numatytas nacionalinėje teisėje dėl analogiškų prašymų, ir kad dėl jo netampa praktiškai neįmanoma arba pernelyg sudėtinga pasinaudoti teisėmis, kurias įmonėms suteikia Universaliųjų paslaugų direktyva, o tai turi patikrinti prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

108 Kadangi šis procesas pagrindinės bylos šalims yra vienas iš etapų prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo nagrinėjamoje byloje, bylinėjimosi išlaidų klausimą turi spręsti tas teismas. Išlaidos, susijusios su pastabų pateikimu Teisingumo Teismui, išskyrus tas, kurias patyrė minėtos šalys, nėra atlygintinos.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (antroji kolegija) nusprendžia:

1. **2002 m. kovo 7 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2002/22/EB dėl universaliųjų paslaugų ir paslaugų gavėjų teisių, susijusių su elektroninių ryšių tinklais ir paslaugomis (Universaliųjų paslaugų direktyva), nuostatos, visų pirma jos 32 straipsnis, turi būti aiškinamos taip, kad jos draudžia nacionalinės teisės normą, numatančią kompensaciją už papildomų privalomųjų paslaugų teikimą mechanizmą, pagal kurį įmonė neturi teisės į tai, kad valstybė narė kompensuotų grynąsias papildomų privalomųjų paslaugų teikimo sąnaudas, jeigu šios įmonės pelnas iš kitų paslaugų, susijusių su jos įpareigojimais teikti universaliąsias paslaugas, viršija nuostolius, susijusius su šių papildomų privalomųjų paslaugų teikimu.**

2. **Direktyva 2002/22 turi būti aiškinama taip, kad ji draudžia nacionalinės teisės normą, pagal kurią įmonė, paskirta teikti papildomas privalomąsias paslaugas, turi teisę į tai, kad valstybė narė kompensuotų grynąsias šių paslaugų teikimo sąnaudas, tik jei šios sąnaudos yra nepagrįstai didelė prievolė šiai įmonei.**

3. **Direktyva 2002/22 turi būti aiškinama taip, kad ji draudžia nacionalinės teisės normą, pagal kurią įmonės, paskirtos vykdyti universaliųjų paslaugų teikimo įpareigojimą, grynosios sąnaudos išplaukia iš visų pajamų ir visų sąnaudų, susijusių su šių paslaugų teikimu, įskaitant pajamas ir sąnaudas, kurios įmonei taip pat būtų tekusios, jei ji nebūtų buvusi universaliąsias paslaugas teikianti operatorė, skirtumo.**

4. **Tokiomis kaip pagrindinės bylos aplinkybėmis tai, kad įmonė, kuriai pavesta teikti papildomas privalomąsias paslaugas, kaip jos suprantamos pagal Direktyvos 2002/22 32 straipsnį, jas teikia ne tik Danijos, bet ir Grenlandijos teritorijoje, neturi įtakos šios direktyvos nuostatų aiškinimui.**

5. **Direktyvos 2002/22 32 straipsnis turi būti aiškinamas taip, kad jis veikia tiesiogiai tiek, kiek juo valstybėms narėms draudžiama nustatyti, jog įmonė, kuriai pavesta teikti papildomas privalomąsias paslaugas, padengia visas su šiuo teikimu susijusias sąnaudas ar jų dalį.**

6. **Lojalumo, lygiavertiškumo ir veiksmingumo principai turi būti aiškinami taip, kad jie nedraudžia nacionalinės teisės normos, kaip antai nagrinėjamos pagrindinėje byloje, pagal kurią operatoriui, kuriam pavesta teikti universaliąsias paslaugas, nustatomas trijų mėnesių terminas prašymui kompensuoti praėjusio ataskaitinio laikotarpio nuostolius pateikti, skaičiuojant nuo šiam operatoriui nustatyto termino pateikti metinę ataskaitą kompetentingai nacionalinei institucijai pasibaigimo, su sąlyga, kad šis terminas nėra mažiau palankus už tą, kuris numatytas nacionalinėje teisėje dėl analogiškų prašymų, ir kad dėl jo netampa praktiškai neįmanoma arba pernelyg sudėtinga pasinaudoti teisėmis, kurias įmonėms suteikia Direktyva 2002/22, o tai turi patikrinti prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas.**

Parašai.

[i] 77 punkte kalbinio pobūdžio pataisymas padarytas paskelbus šį tekstą pirmą kartą.